

PRITARTA
Šilutės r. Kintų pagrindinės
mokyklos tarybos
2025 m. balandžio 28 d.
protokolu Nr. 3

PRITARTA
Šilutės rajono savivaldybės
mero 2025 m. birželio 6 d.
potvarkiu Nr. M1-333

PATVIRTINTA
Šilutės r. Kintų pagrindinės
mokyklos direktoriaus
2025 m. birželio 10 d.
įsakymu Nr. V1-61

ŠILUTĖS R. KINTŲ PAGRINDINĖS MOKYKLOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

2025 m.
Kintai

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Ugdymo įstaigos pavadinimas – Šilutės r. Kintų pagrindinė mokykla, trumpasis pavadinimas – Kintų pagrindinė mokykla. Mokykla įregistruota Juridinių asmenų registre, juridinio asmens kodas 190697016.

Mokyklos teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Mokyklos savininkas – Šilutės rajono savivaldybė, kodas 111102445, Dariaus ir Girėno g. 1, LT-99133 Šilutė.

Mokyklos adresas – Kuršių g. 19, Kintų mstl., Kintų sen., LT-99358 Šilutės r. sav.

Mokyklos grupė – bendrojo ugdymo mokykla.

Mokyklos tipas – pagrindinė mokykla.

Mokyklos paskirtis – pagrindinės mokyklos tipo mokykla-daugiafunkcis centras.

Adresas: Kuršių g. 25A, Kintų mstl., Kintų sen., LT-99358 Šilutės r. sav.

Telefonas – +37069812815.

Elektroninis paštas – rastine@kintumokykla.lt

Internetinis puslapis – www.kintumokykla.lt

Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi

Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys, ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, išiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįsti ugdymo(si) procesą. Mokytojas drauge su vaikais mokykloje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis. Demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir auginasi autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairiopus lyderystės apraiškas. Vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems. Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą.

Mūsų įstaigoje vaikų grupės yra mišrios, todėl aiškinantis vaikų poreikius, atsižvelgiama į amžiaus tarpsnius. Tenkinant pagrindinius vaikų poreikius – siekti artimo ir glaudaus kontakto su šalia esančiu suaugusiu, judėti, bendrauti su kitais grupės vaikais, skatinamas vaikų kūrybiškumas, saviraiška, noras lenktyniauti, būti pastebėtu, išsiskirti iš kitų.

Šiuos bendruosius poreikius, žvelgiant iš vaiko vystymosi raidos pozicijos, vainikuoja poreikis žaisti. Žaidimas - puikiausias būdas atsiskleisti vaiko kūrybiškumui, fiziniams ir kalbos gebėjimams, bendravimo kultūrai. Žaisdami vaikai įgyja įvairiapusės patirties ir įgūdžių. Vaikai ugdosi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis. Pastebėjome, kad mūsų įstaigos ugdytiniai turi ypač ryškų polinkį pažinti, tyrinėti supančią aplinką. Tai nulemia vietovės ypatumai. Gyvendami kaimiškoje vietovėje vaikai turi galimybę tiesiogiai stebėti sezoninius gamtos pokyčius, žemės ūkio darbus ir žmonių veiklą įvairiu metų laiku.

Gabiems bei talentingiems vaikams sudaromos sąlygos jų gebėjimų sklaidai, saviraiškos tenkinimui (dalyvavimas konkursuose, parodose, įstaigos renginiuose).

Vaikai turi galimybę daryti įtaką kasdienei veiklai (teikti siūlymus, pageidavimus). Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus.

Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, savivaldus, dialogiškas, judrus, ikūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Pamatinėmis vertybėmis grindžiamas visas Programos turinys. Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis *vertybėmis*:

* vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

* vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

* saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

* lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

* lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

* pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

* bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

* kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Vaikai ir jų poreikiai

Mokykla teikia ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Mokykloje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

* *žaidimo poreikis* – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus;

* *saugumo poreikis* – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;

* *draugysčių poreikis* – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;

* *komunikavimo poreikis* – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbus, veiksmingo bendravimo būdus;

* *pažinimo džiaugsmo poreikis* – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

* *kūrybinės saviraiškos poreikis* – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;

* *unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai*, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

Tenkinant ir turtinant kiekvieno vaiko poreikius parenkami aktualūs mokyklos ugdymo aplinkai **ugdymo(si) kontekstai**:

* *žaismės konteksto paskirtis* – palaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius. Kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus;

* *judraus patirtinio ugdymosi konteksto paskirtis* – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikus judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke;

* *kultūrinių dialogų kontekstas* – kai vaikai ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrimo. Mokyklos aplinka yra erdvė nuolatinėms socialinėms ir kultūrinėms sąveikoms bei reiškiniams patirti, pažįstant šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės ir šalies bei globalaus pasaulio kultūrinius ypatumus ir vertybes. Mokyklos aplinkoje matomi įvairių kultūrų ženklai, simboliai, patiriami papročiai ir elgsenos, išbandomos skirtingos kultūrinės raiškos formos, ugdantis pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą;

* *kalbų įvairovės konteksto paskirtis* – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rastis ir plėtotis skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatomis, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama mokykloje ar grupėje esama kalbų įvairove, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis, kalbų pasaulio pažinimą papildančiomis ir kalbą ugdančiomis vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis, taip pat kasdienėmis komunikacinėmis situacijomis, kylančiomis vidaus ir lauko aplinkose;

* *tyrinėjimo ir gilios mokymosi konteksto paskirtis* – atliepti prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškoms, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Sukurtos vidaus ir lauko edukacinės erdvės, lauko tyrinėjimo laboratorijos, kuriose yra tyrinėjimo objektų, priemonių ir medžiagų, STEAM veiklų, vaikų stebinių fiksavimo priemonių – tai padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę;

* *realių ir virtualių aplinkų konteksto paskirtis* – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms. Vaikų savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius;

* *kūrybinių dialogų kontekstas* – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

* *universalus dizaino mokymuisi kontekstas* – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

Tėvų (globėjų) ir bendruomenės poreikiai

Analizuojant anketose bei individualių pokalbių metu išreikštus tėvų poreikius, galima teigti, kad dauguma pageidauja padėti vaikams socializuotis, t. y. tapti visuomeniškais žmonėmis, tuo pačiu įgyti bendravimo, savitvarkos, savarankiškumo įgūdžių, lavinti fizines bei psichines galias, kūrybiškumą, diegti atsakomybės jausmą. Pagrindinis apibendrinantis pageidavimas – sėkmingai besiuogantis ir pasiruošęs mokyklai vaikas.

Tėvai prioritetu skiria vaiko visapusiškos, kūrybingos asmenybės, gebančios atsispirti neigiamiems gyvenimo reiškiniams, ugdymąsi. Neretai susiduriame su vartotojiškomis nuostatomis, nemotyvuotu, negatyviu elgesiu. Gebėjimas spręsti įvairias psichologines problemas – didžiulis nūdienos visuomenės poreikis, pasireiškiantis įvairiuose amžiaus tarpsniuose. Prevencinis kryptingas ir tikslingas darbas - tai tvirtas pamatas, padedantis plėsti vaikų emocinį intelektą, suteikiantis laisvę rinktis, koreguojantis vertybines nuostatas.

Svarbu ugdyti visapusišką, kūrybingą, dorą asmenybę, todėl vaikui suteikiamos ne tik saviraiškos galimybės, bet ir skatinama pasirinkti aktyvius ugdymosi metodus, kurie leistų atsiskleisti vaiko unikalumui, individualumui. Čia pastebimas kiekvienas vaikas, suaugusio ir vaiko santykiai grindžiami tarpusavio pasitikėjimu, atsakomybe, pagarba kito nuomonei, palaikomi vaikų sumanymai, džiaugiamasi jų laimėjimais.

Glaudus bendradarbiavimas su šeima grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, įsiklausymu į vienas kito poreikius, interesus, lūkesčius. Nuolat su tėvais tariamasi dėl individualių vaiko ugdymosi poreikių, gebėjimų, kylančių problemų, ieškoma veiksmingiausių sprendimo būdų bei ugdymo metodų. Bendravimui naudojami individualūs pokalbiai, bendri susitikimai, elektroninis paštas, elektroninis dienynas.

Ikimokyklinio ugdymo grupių savitumas

Kintų miestelis ir apylinkės pasižymi unikaliu gamtovaizdžiu, savitomis Pamario krašto tradicijomis, įdomia istorija. Mokykla įsikūrusi gražioje vietoje prie miško, netoli marių. Gamtos stebėjimas įvairiais metų laikais sudaro galimybes vaikų kūrybinei raiškai ir saviraiškai, ugdo jų meilę savo kraštui, jausmus, supančio pasaulio grožio suvokimą.

Vydūno kultūros centras, senoji bažnyčia, paukščių žiedavimo stotis Ventės rage, pamariškių šventės ir tradicijos, skatina domėtis, pažinti ir didžiuotis savo gimtine. Tai inicijuoja ikimokyklinukus, pedagogus, jų šeimas kurti savitas ugdymo(si) erdves, aplinką, kurti naujas bei puoselėti turimas tradicijas ir būti aktyviais miestelio bendruomenės nariais.

Šilutės r. Kintų pagrindinėje mokykloje sudarytos mišrios ikimokyklinio ugdymo grupės. Ikimokyklinio ugdymo grupėse dirbantieji pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai yra įgiję pedagogų kvalifikaciją, atitinkančią mokytojų kompetencijoms keliamus reikalavimus.

Su ikimokyklinio ugdymo grupės vaikais dirba meninio ugdymo mokytojai (muzikos, teatro, sporto), kurių pagrindinė darbo kryptis – plėtoti vaiko individualias muzikines, judesio galias, ugdyti kūrybiškumą, muzikinę ir bendrą dvasinę kultūrą.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO TEORINĖS PRIEIGOS IR PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis teorinėmis priegomis ir svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

* *ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas*. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

* *vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas*. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;

* *žaismės principas*. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;

* *sociokultūrinio kryptingumo principas*. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;

* *integralumo principas*. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;

* *įtraukties principas*. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;

* *kontekstualumo principas*. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;

* *vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas*. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;

* *lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas*. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;

* *reflektyvus ugdymo(si) principas*. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);

* *šeimos ir mokyklos partnerystės principas*. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) PASIEKIMAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus,

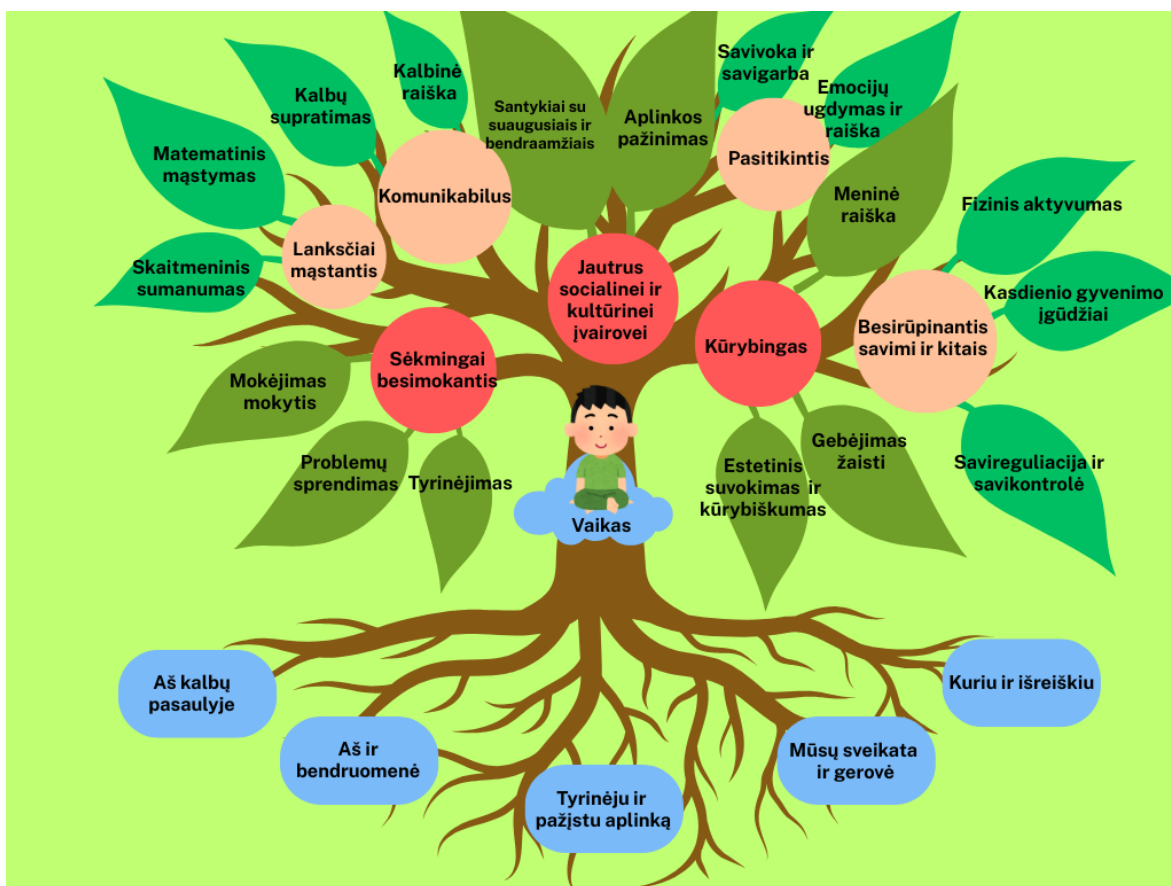
įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

- Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, pritaikant ir įgyvendinant ugdymo(si) turinį.
- Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Sudaryti sąlygas vaikui patirti sėkmės jausmą, sprendžiant problemas, kurti pozityvią, palankią bendravimui ir bendradarbiavimui atmosferą. Kurti sąlygas, leidžiančias vaikui kaupti sociokultūrinę patirtį, įgyti tvirtas dorovines nuostatas.
- Vaikams suprantamu ir patraukliu būdu perteikti savo krašto savitumo bruožus, skatinant tai aktyviai perimti, pritaikyti ir tęsti ugdymo(si) procese.
- Stebėti vaikų daromą pažangą, ją sistemingai fiksuoti, analizuoti, vertinti, aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.
- Kartu su tėvais, pedagogais ir bendruomene kurti aplinką, skatinančią vaiko saviraišką, kūrybiškumą, vaizduotę, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, norą pažinti, tyrinėti.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai – tai žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas, pasitikintis, meninė raiška, fizinis aktyvumas, kalbinė raiška, komunikabilus, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei, kūrybingas, besirūpinantis savimi ir kitais, kasdienio gyvenimo įgūdžiai, matematinis mąstymas, kalbų supratimas, Kalbų raiška, Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, Aplinkos pažinimas, Pasitikintis, Emocijų ugdymas ir raiška, Meninė raiška, Fizinis aktyvumas, Skaitmeninis sumanumas, Lanksčiai mąstantis, Komunikabilus, Jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei, Kūrybingas, Besirūpinantis savimi ir kitais, Kasdienio gyvenimo įgūdžiai, Sėkmingai besimokantis, Mokėjimas mokytis, Problemų sprendimas, Tyrinėjimas, Estetinis suvokimas ir kūrybiškumas, Gebėjimas žaisti, Savireguliacija ir savikontrolė, Vaikas, Aš kalbų pasaulyje, Aš ir bendruomenė, Tyrinėjau ir pažįstu aplinką, Mūsų sveikata ir gerovė, Kuriu ir išreiškiu.

Ikimokykliniame ugdyme taikomas Ikimokyklinio ugdymo conceptualus modelis, pagal kurį mokykloje kuriama visapusiška ugdymo(si) aplinka, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus.

Pav. Ikimokyklinio ugdymo programos modelis

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra visuminis ugdymas(is), universalus dizainas mokymuisi, vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla.

Visuminis ugdymas(is) yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymosi kryptis, kuri lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojamąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų;

Universalus dizainas mokymuisi yra kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduojanti įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimo kryptys:

Vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla yra pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos. Vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kuomet sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Mokykloje plėtojama visos bendruomenės žaidimo kultūra, skatinanti žaisti, kurti ir bendradarbiauti. Siekiama vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) vienovės bei darnos. Patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis darant, veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus.

Kuriant ugdymo(si) kontekstus dėmesio centre yra vaikams aktuali, dėmesį patraukianti, skatinanti veikti, vaikų iniciatyvoms atvira, estetiškai patraukli aplinka. Kontekstams būdinga kryptinga vaikų veiklą inicijuojanti idėja ar iššūkis, mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą. Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir gilina supratimą. Tame pačiame ugdymosi kontekste vaikai turi galimybę veikti ir save išreikšti skirtingai. Vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir mokymosi būdų įvairovę. Modeliuojama dialoginė vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų sąveika: iš anksto numatomi galimi komunikavimo su vaikais būdai ir priemonės vaikų aktyvumui paskatinti ir palaikyti. Mokytojai stebi, kuo vaikai domisi, ką geba, ir pritaiko kontekstą plėtoti pastebėtus vaikų interesus ir gebėjimus. Siekiant palaikyti dialogą lanksčiai naudojamos priemonės: papildomoji medžiaga ir objektai, ugdymosi veiklos nuotraukos ir vaizdo medžiaga, vaiko veiksmų, atradimų įvardijimas, atvirieji klausimai, refleksijos. Kuriant kontekstus naudojamos esamos kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos ir ugdymosi situacijos, susikuriančios čia ir dabar. Aplinka keičiama, atsižvelgiant į vaikų gebėjimų ūgtį. Ugdymo(si) kontekstuose, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiais.

Ugdymo procese pedagogo ir vaiko sąveiką užtikrina taikomi ugdymo(si) metodai:

- Žaidimas – pagrindinis vaikų ugdymo(si) metodas, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, atrastus veiklos būdus pritaiko naujose situacijose, kuria bendravimo situacijas ir kt.

- Patyriminis ugdymas – aplinkos pažinimas, mokymasis vyksta per asmeninę patirtį. Vaikai patys kuria, stebi augalus, gyvūnus, vyksta į edukacines išvykas.

- Stebėjimas – vienas iš pagrindinių metodų, siekiant pažinti vaiką, atskleisti jo individualius poreikius, gebėjimus ir galias.

- Išvykos, ekskursijos. Jomis turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.

- Eksperimentavimas, tyrinėjimas – vienas iš aplinkos pažinimo ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.
- Pokalbis, diskusija – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.
- Kūrybiškumą skatinantys metodai – naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.
- Sportinės veiklos metodai – kasdieninė mankšta, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai.
- Individualus darbas. Dirbant šiuo metodu, užmezgamas artimas santykis, kuris padeda ugdyti vaiko asmenybę, modeliuoja pozityvų bendravimo modelį, ir kartu išgyvenama vaiko kasdienybė „čia ir dabar“ santykyje.
- Darbas poromis, grupėmis - sudaro sąlygas reikšmingiems teigiamiems pokyčiams, ugdo vaikų socialinius įgūdžius, padeda formuoti vaikų identitetą, modeliuoja situacijas, kuriose vaikai gali išbandyti tinkamo elgesio modelius.

Programa apima šias vaiko raidą skatinančio visuminio ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“. Ugdymo(si) sričių turinys užtikrina visuminį vaikų ugdymą(si), plėtojant vaikų pasiekimus aštuoniolikoje pasiekimų sričių auginant 7 vaiko galias: „Besirūpinantis savimi ir kitais“, „Pasitikintis“, „Jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei“, „Lanksčiai mąstantis“, „Komunikabilus“, „Kūrybingas“, „Sėkmingai besimokantis“.

BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ VAIKAS – saugus, besiuogdantis sveikos gyvensenos įgūdžius, fiziškai aktyvus, gebantis priimti sveikam ir saugiam augimui palankius sprendimus, besiuogdantis atsakomybę už savo ir kitų sveikatą bei saugumą.

Besirūpinančiu savimi ir kitais vaiku tapti padeda šios pasiekimų sritys: *kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savireguliacija ir savikontrolė.*

BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIŠ		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI</p> <p>Vertybinių nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminis gebėjimas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. • Suaugusiojo padedamas naudojami tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų. ir saugiai elgtis lauko aikštelėse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Išvardija, ko reikia valgyti daugiau, o ko mažiau, kad augtų sveikas, esant galimybei pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Valgo savarankiškai, tvarkingai. • Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko. • Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių grupėje, kieme, išvykose. Paaškina saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis

		<p>taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.</p>
UGDYMOSI GAIRĖS		
<i>SVEIKA MITYBA IR ELEMENTARŪS MITYBOS KULTŪROS ĮGŪDŽIAI</i>	<p>Su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais. Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.</p>	<p>Aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai; tyrinėja sveiko maisto piramidę; mokosi elgesio taisyklių prie stalo.</p>
<i>DIENOS RITMAS</i>	<p>Kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti, mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienvartę. Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą.</p>	<p>Patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienas), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą, susikuria ritualus prieš einant miegoti. Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo.</p>
<i>KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA</i>	<p>Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius. Mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą.</p>	<p>Supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Vaikai įsitraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai, pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti.</p>
<i>SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI</i>	<p>Saugaus elgesio gatvėje įgūdžių mokosi pažindami šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaisdami eismo gatvėje žaidimus, mokydamiesi laikytis eismo ženklų ir taisyklių.</p>	<p>Naudoja specialias saugumo priemones – atšvaitus, saugos diržus, šalmus, liemenes ir kt. ir pasako, kodėl juos nešiodami žmonės yra saugesni. Aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje, vonioje, svetainėje, tėvų miegamajame, kaip elgtis, į ką kreiptis pagalbos nutikus nelaimei.</p>

	Mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.	
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)
FIZINIS AKTYVUMAS Vertybinių nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tikslingai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. • Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ištvėringas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai. Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. • Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<i>JUDĖJIMO DŽIAUGSMO PATYRIMAS</i>	Vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi, įveikdami kliūtis, lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.	Juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai.
<i>JUDESIŲ TIKSLUMO SIEKIMAS</i>	Pradeda lankstyti ranką per riešą, pratinasi pasukti riešą, apversti plaštaką delnu žemyn, į viršų, mostelėti plaštaka, vis tiksliau atlikdami judesius, kuriuos lavinti padeda savarankiškas valgymas, ko nors vienas ant kito dėliojimas, užsukimas, atsukimas, darinėjimas, įrankių naudojimas.	Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją ką nors dėliodami, konstruodami, verdami, piešdami ir kt. Judesių tikslumą lavina mokydamiesi patys valgyti, dengti stalą, rengtis, naudodami buities įrankius.
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)

<p>SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudinęs geba nusiraminti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. • Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradeda laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvėrę, slopinti impulsyvius veiksmus. • Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. • Pats taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus, siūlo juos kitiems. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. • Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimą.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>SAVO POREIKIŲ, POMĖGIŲ, INTERESŲ SUPRATIMAS IR RAIŠKA</i></p>	<p>Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais.</p>	<p>Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.</p>
<p><i>EMOCIJŲ IR JŲ RAIŠKOS REGULIAVIMAS.</i></p> <p><i>DĖMESIO IR ELGESIO VALDYMAS</i></p>	<p>Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokosi dalintis, palaukti savo eilės, atsižvelgti į kito prašymus.</p>	<p>Savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Savarankiškai išbandydami naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į ištvėrę, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos, vaikai ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Sau kelia paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekia. Aiškinasi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas.</p>

PASITIKINTIS VAIKAS – atpažįstantis, valdantis ir tinkamai reiškiantis savo jausmus, išsakantis ir priimančias kritika, valdantis pyktį, suprantantis savo elgesio pasekmes. Siekiama padėti vaikams plėtoti supratimą apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus.

Pasitikinčiu vaiku padeda tapti šios pasiekimų sritys: *savivoka ir savigarba, emocijų ugdymas ir raiška.*

PASITIKINTIS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>SAVIVOKA IR SAVIGARBA Vertybinių nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminis gebėjimas. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. Siekia savarankiškumo: „aš pats“. • Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. • Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo. • Jaučiasi esąs šeimos narys: kalba apie šeimą, išvardija jos narius, pasako savo pavardę. • Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. • Teigiamai gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. • Vertina savo savybes ir • Dalyvauja šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose. • Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. • Domisi ir dažniausiai laikosi šeimos, grupės, mokyklos, vietinės bendruomenės vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<i>KŪNO PAŽINIMAS</i>	Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda.	Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą. aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali.
<i>SAVO AUGIMO, DIDĖJANČIŲ GALIŲ IR MOKYMOŠI TYRINĖJIMAS</i>	Savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose.	Galių pajauta plėtojasi jiems mokantis naujų dalykų, drąsiai imantis naujų sumanymų ir lyderystės. Ižvelgia

		<p>pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugę, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA Vertybinių nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminis gebėjimas. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguoja į kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. • Pradeda atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. • Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina savo emocijas bei jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. • Apibūdina savo emocijas ir jausmus, skirtingus jų raiškos būdus, pakomentuoja emocijas ir jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. • Iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato ir pasako, kaip jaučiasi kitas; pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. • Pradeda kalbėtis apie tai, kaip jaučiasi ir išreiškia jausmus, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>SAVO POREIKIŲ, POMĖGIŲ, INTERESŲ SUPRATIMAS IR RAIŠKA</i></p>	<p>Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. parodo veido mimika, garsais, gestais.</p>	<p>Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais parodyti savo</p>

		poreikius, pomėgius, interesus.
<i>EMOCIJŲ ATPAŽINIMAS IR RAIŠKA</i>	Atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos, balso, jeigu dažnai žaidžia, paišena, klausosi muzikos, juda greta ir kartu per kasdienes ugdomąsias veiklas. Nuotaikoms žymėti naudoja emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrą“.	Išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.

JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI VAIKAS – gebantis priimti ir vertinti įvairius socialinius ir kultūrinius skirtumus, turi empatiją ir pagarbą kitiems, nepriklausomai nuo jų etninės, kalbinės, religinės ar kitokios tapatybės. Jautriu socialinei ir kultūrinei įvairovei vaiku padeda tapti šios pasiekimų sritys: *santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas.*

JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4–6 m.)
<p>SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR BENDRAAMŽIAIS</p> <p>Vertybinių nuostata</p> <p>Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parodo prierašumą juo besirūpinančiam suaugusiajam. Skiria nepažįstamus. Stengiasi patraukti kitų vaikų dėmesį šypsena, balsu, judesiais, veiksmais. • Stebi ir mėgdžioja suaugusįjį, kartoja savo veiksmus, vykdo suaugu-siojo prašymus, prireikus kreipiasi į jį pagalbos. Mėgsta žaisti greta kito vaiko, stebi, kaip šis mėgdžioja jo kalbėjimą, judesius, veiksmus, ir pats jį mėgdžioja. • Drąsiai išbando ką nors nauja, ramiai stebi žmones. Ieško bendraamžių draugijos. Siekia veikti savarankiškai, tikisi savo iniciatyvų palaikymo, pagyrimo. • Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Trumpam ištraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. Pradeda suprasti, kuris daiktas yra jo, kuris – kito. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskiria nuo tėvų/globėjų, rodo pasitikėjimą mokytojais. Kalbasi, ištraukia į veiklą su nepažįstamais žmonėmis. • Ištraukia į pasiūlytas bendras veiklas, pats inicijuoja bendras veiklas su juo. Geba žaisti poroje, siūlo, priima idėjas, sprendžia nesutarimus. • Pastebi vieną kitą savo ir kito išvaizdos, pomėgių, kalbos panašumą ar skirtumą ir tai parodo. • Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, tariasi, priima bendrus sprendimus, dalinasi priemonėmis ir žaislais. Pats ar kartu su kitais randa konflikto sprendimo būdus arba prašo pagalbos. • Pastebi ir pasako keletą savo ir kitų asmeninių savybių, interesų, gebėjimų panašumų bei skirtumų. • Stengiasi atlikti mažus įsipareigojimus grupei. • Stengiasi mandagiai bendrauti su (ne)pažįstamais suaugusiais bei vaikais. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Supranta, koks elgesys yra (ne)priimtinas kitiems ir kodėl.

		<ul style="list-style-type: none"> • Domisi skirtumais tarp vaikų, jų šeimų ir natūraliai juos priima. • Supranta, kad turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Suvokia savo veiksmų akivaizdžias pasekmes sau, kitiems ir visai grupei.
UGDYMOSI GAIRĖS		
<p><i>ŽMONIŲ ĮVAIROVĖS SUPRATIMAS.</i></p> <p><i>SKIRTYBIŲ PRIĖMIMAS IR LYGLIAVERTIS DALYVAVIMAS</i></p>	<p>Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs, vaikams atkreipus į juos dėmesį, mokytojo yra įvardijami, pakomentuojami.</p>	<p>Žmonių panašumus ir įvairovę pajaučia, supranta žaisdami, drauge ką nors veikdami ir kurdami. Šalies ir pasaulio žmonių panašumus ir įvairovę pažįsta per įvairius šaltinius. Paremiami mokytojo, išbando pagarbaus bendravimo su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu.</p> <p>Mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, juos priimti ir derinti. Dėl turimų skirtingų vertybių, norų, idėjų ir gebėjimų išryškėja vaikų nesutarimai ir konfliktai. Mokosi atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti. Įsitraukia į mokytojo inicijuotas veiklas, bendras diskusijas, drauge siūlo idėjas.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4–6 m.)
<p>APLINKOS PAŽINIMAS</p> <p>Vertybinių nuostata</p> <p>Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminis gebėjimas</p> <p>Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Veido išraiška, mimika, gestais, garsais reaguoja į artimiausioje aplinkoje esančius žmones. Atkreipia dėmesį į artimiausioje aplinkoje esančius gyvosios gamtos objektus. • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi namų ir grupės aplinkoje. Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmones, jų veiksmus, jų atvaizdus. Pažįsta ir pavadina („savo kalba“, garsažodžiu ar tikslu pavadinimu) kai kuriuos gyvūnus, augalus, jų atvaizdus ir gamtos reiškinius (lietus, vėjas). • Parodo patinkantį augalą, gyvūną, kultūrinės aplinkos daiktą. • Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parodo, kad supranta, kas yra iš kitos nei jo paties kultūra. Pažįsta gyvenamosios vietovės vietas, pastebi jų pasikeitimus. Pasako savo miestelio pavadinimą. Įsitraukia į veiklas, puoselėjančias šeimos ir liaudies tradicijas. Įvardija paros dalis, sieja jas su savo gyvenimo ritmu. • Atpažįsta ir pavadina kelis stebėtus gyvūnus, augalus, grybus, reiškinius, nusako jų požymius. Pasako metų laikų pavadinimus, kas būdinga metų laikams. Bando rūšiuoti atliekas, tausoti medžiagas, išteklius. • Vaizduoja, pasakoja apie savo šeimą, domisi, kuo tos tradicijos skiriasi nuo kitų kultūrų. Pristato savo gimtąjį miestelį, kelis žinomus objektus, savo gatvę, ugdymo įstaigą. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį.

	<p>Parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslius jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Paaiškina, kaip daržoves, vaisius ir kita vartoti maistui. Stebi augalus ar gyvūnus, komentuoja jų pokyčius. Pažįsta keletą dangaus kūnų, gamtos reiškinių, kurių negali ar kuriuos pavojinga stebėti iš arti. Eilės tvarka išvardija metų laikus, pasako, kaip skirtingais metų laikais gyvena gyvūnai, augalai. • Rodo pagarbą gyvajai aplinkai, kultūros reiškiniams ir objektams. Savo kūryboje vaizduoja asmeninį emocinį santykį su gamtos objektais. • Pasako savo šalies, sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes. Pavadina šeimos narių ir kitas profesijas, pasakoja, ką dirba šių profesijų atstovai. Samprotauja kaip seniau žmonės gyveno, ką dirbo, kokie daiktai buvo naudojami, kaip jie pasikeitė. Vartoja savaitės dienų pavadinimus, žodžius praeičiai, dabarčiai, ateičiai apibūdinti. • Ižvelgia gyvūnų ir augalų panašumus ir skirtumus. Kalba apie tai, kur gyvena ir kuo minta gyvūnai, kur kokie augalai, grybai auga, kokių sąlygų jiems reikia. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. • Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį. Paaiškina, kodėl išteklius reikia tausoti. Tyrinėdamas savo šalies ir nutolusių vietovių gyvenamąsias sąlygas, pasakoja apie žmogus ir gamtos ryšį.
UGDYMO SI GAI RĖS		
<p><i>LAIKO TĖKMĖS PAJAUTA.</i></p> <p><i>ŠALTINIŲ, PASAKOJANČIŲ APIE PRAEITĮ IR BŪSIMĄ ATEITĮ, TYRINĖJIMAS</i></p>	<p>Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Stebi gyvūnus savo aplinkoje.</p>	<p>Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.</p> <p>Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda</p>

		keletą informacijos šaltinių. Atranda ir tyrinėja dominančias savo darželio, miestelio istorines vietas.
<i>PAŽIŪSTU GYVYBĘ. GYVYBĖ TURI POREIKIŲ</i>	Renka, tyrinėja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis, pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Dalinasi mintimis, kam reikalingi medžiai. Sodina, prižiūri augalus, stebi, kaip jie auga. Prižiūrėdami mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę.	Tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis, pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas. Sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų, taip pat turimų namuose augintinių auginimą. Gyvūnus atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Seka paros, metų ciklą.
<i>ATRANDU DAIKTUS</i>	Daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jautimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.	Pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas. Daiktus ir jų savybes mokosi suprasti ir pavadinti. Bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Daiktus pažįsta juos stebėdami, palygindami, grupuodami nuo mažiausio iki didžiausio, konstruodami. Ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdomi kantrybę, savikontrolę.
<i>DAIKTAI IR KASDIENYBĖ. DAIKTAI IR TECHNOLOGIJOS</i>	Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai turi požymius, kad	Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Atpažįsta daiktus pagal požymius, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą.

	medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos.	<p>Gretina realius daiktus ir jų atvaizdus. Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, gretindami su savo ūgiu. Pastebi daiktų seką eidami į mokyklą, kur nors važiuodami. Matydami įvairius įrankius ir stebėdami, kaip jie veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose.</p> <p>Tyrinėja žmogaus sukurtus daiktus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, ir pradeda suvokti, kad sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Žaisdami, tyrinėdami aplinką, naudojami išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando.</p>
--	--	--

LANKSČIAI MĄSTANTIS VAIKAS – gebantis lanksčiai prisitaikyti prie besikeičiančių situacijų, ieško įvairių problemų sprendimo būdų, kūrybiškai ir kritiškai vertina informaciją bei geba savarankiškai mąstyti, atlieka užduotis, bet ir klausia, tyrinėja, analizuojančiai priima sprendimus, išbando skirtingas idėjas ir nebijodamas klysti, iš to mokosi. Lanksčiai mąstančių vaikų padeda tapti šios pasiekimų sritys: *matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas*.

LANKSČIAI MĄSTANTIS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4–6 m.)
<p>MATEMATINIS MĄSTYMAS Vertybinių nuostata Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminis gebėjimas Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sugriebia daiktą, jį meta, siekia kito daikto, naudoja kūno kalbą parodydamas, kad supranta, ką reiškia „yra“ („nėra“), „dar“, „taip“ („ne“). Stebi įvairius objektus, deda vieną daiktą ant kito. Susidomi, matydamas forma, dydžiu ar spalva išsiskiriantį daiktą. Emocingai reaguoja į pasikartojančius garsus, judesius. • Supranta, kad žodžiai „vienas“, „du“, „trys“ siejami su atitinkamu daiktų kiekiu. Į klausimą „Kiek..?“ atsako „vienas“, „du“ arba „mažai“, didesnį nei dviejų daiktų kiekį įvardija žodžiu „daug“. Mažesnius objektus įdeda į 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuosekliai įvardija skaičius 1– 5, atpažįsta atitinkamus skaitmenis. Skaičiuoja daiktus, jų kiekį susieja su skaičiumi. Žymi, skaičiuoja stebimus objektus. Supranta, ką reiškia „vienu daugiau“ („mažiau“), „tiek pat“ („lygu“). Atrenka vienodo ilgio, aukščio, pločio, tūrio daiktus. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo laipsnio būdvardžius. Parodo, kurie daiktai savo forma primena skritulį, kvadratą, rutulį ar kubą. Pagal vieną savybę rūšiuoja dviem požymiais besiskiriančių objektų rinkinius. Pradeda vartoti žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Atpažįsta dviejų

	<p>didesnius, surikiuoja du tris daiktus pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę.</p> <p>Daugeliu atvejų suranda tokios pačios formos, dydžio ar spalvos objektą, supranta, ką reiškia „toks pat“, „kitoks“.</p> <p>Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas, paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas. Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus pagal spalvą, formą, dydį.</p>	<p>pasikartojančių elementų seką, ją nukopijuoja, pratęsia 1–2 elementais iš bet kurios pusės.</p> <p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0–9, juos parašo skaitmenimis, susieja su daiktų skaičiumi. Palygina rinkinių iki 5 daiktų kiekviename kiekius, atlieka sudėties ir atimties veiksmus 5-ių ribose, 4 ar 5 daiktų rinkinį išskaido į dvi grupes daugiau nei vienu būdu. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius. Nematoduodamas gali pasakyti, kuris iš dviejų pažįstamų objektų sunkesnis, aukštesnis. Atpažįsta figūras, bando jas apibūdinti, palyginti. Popieriaus lape atvaizduoja kelių matomų daiktų išdėstymą, apibūdina jų vietą, padėtį vienas kito atžvilgiu. Atranda dviejų pasikartojančių elementų grupę sekoje, sukuria tokio paties modelio seką iš kitų elementų.</p> <p>Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0–10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. Atlieka sudėties ir atimties veiksmus 7-ių ribose. Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliame jų skirtumui apibūdinti. Apibūdinamas aplinkos objektus, vartoja bent 5 2-mačių ir 3-mačių figūrų pavadinimus.</p>
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>ATRANDU SKAIČIUS IR SKAIČIAVIMO BŪDUS</i></p>	<p>Stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama. Padedami mokytojo, atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių,</p>	<p>Įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. Skaičiavimo užduotis atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, naudodami daiktus. Įsitraukia į žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose),</p>

	neskaičiuodami daiktų („matomi“ skaičiai).	pradedama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Pradedama suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Pradedama vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai.
<i>MATAVIMAI KASDIENĖJE APLINKOJE</i>	Įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai įsitraukia į eksperimentines veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Daiktų matmenis palygina juos sugretindami. Daiktų mases palygina juos kilnodami.	Noriai įsitraukia į veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną.
<i>EKSPERIMENTAI SU GEOMETRINĖMIS FIGŪROMIS</i>	Įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprastami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūras ir objektus erdvėje galima apversti, pasukti, pastumti. Išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami analogų.	Stebėdami, pažindami aplinkoje pateiktus matematinius objektus, atpažįsta dvimates ir trimates figūras, mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose.
<i>KAIP APIBŪDINTI VIETĄ IR PADĖTĮ</i>	Žaidimuose ir veiklose, kuriose laikomasi nurodymų dėl judėjimo krypties, palaiptiui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Įgyja vis daugiau patirties duoti arba sekti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos.	Žaisdami ir eksperimentuodami įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį ir buvimo vietą sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją atranda palaiptiui susipažindami su sekų AB, BA, ABC, ir t. t. Kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų.
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4–6 m.)

<p>SKAITMENINIS SUMANUMAS Vertybė nuostata Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminis gebėjimas Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų. • Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, spaudo, liečia, purto. • Žaisdamas pradeda paeiliui atlikti dviejų vaikui suprantamų veiksmų sekas. • Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdienių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komentuoja įvairiomis formomis pateikiamą informaciją. Vartoja su technologijų naudojimu susijusius žodžius, pasakoja apie interaktyvią programėlę, žaidimą. Naudoja skaitmeninį fotoaparata savo patirčiai ir aplinkiniam pasauliui fiksuoti, pradeda naudoti paprastas programas. Bando su kitais bendrauti skaitmeninėmis technologijomis. • Naudojasi įvairių išmaniųjų įrenginių valdymo priemonėmis, informacinėmis svetainėmis tyrinėjimams ir kt. ugdomajai veiklai. Naudoja įvairias technologijas skaitmeniniam turiniui kurti. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybiniame programavimo aplinkoje. Paaiškina ir laikosi pagrindinių bendravimo ir saugaus naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. • Pasirenka ir naudoja tinkamas interneto svetaines, programas. Domisi kitų ir dalinasi savo sukurtu skaitmeniniu turiniu. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą, atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>SKAITMENINIS RAŠTINGUMAS</i></p>	<p>Žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų.</p>	<p>Naudojasi jų amžių atitinkančiomis prasmingomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir turiniu žaisdami ir pažindami aplinką. Apie objektus ir reiškinius gauna informaciją naudodamiesi išmaniaisiais įrenginiais realiu laiku.</p>
<p><i>VEIKSMŲ SEKOS IR PROBLEMŲ SPRENDIMAS</i></p>	<p>Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).</p>	<p>Skaidymo į dalis veiklos įgūdžius ugdomi žaisdami, dalyvaudami projektinėse ir kt. veiklose, padalindami didelį darbą į dalis. Susipažįsta su nurodymo sąvoka. Užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Bando</p>

		sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai. Nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Išbando užrašytas veiksmų sekas ir, jei nepavyko, pakoreguoja veiksmų seką ir bando iš naujo.
--	--	--

KOMUNIKABILUS VAIKAS – gebantis bendrauti. Siekiame skatinti vaikus klausyti ir suprasti kitų kalbėjimą, plėsti žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, vaizdinės informacijos suvokimą, padėti įgyti rašytinės raiškos pradmenis. Komunikabiliu vaiku padeda tapti šios pasiekimų sritys: *kalbų supratimas, kalbinė raiška.*

KOMUNIKABILUS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>KALBŲ SUPRATIMAS Vertybė nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trumpam susikaupia klausydamas suaugusiojo ar kitų vaikų; supranta ir reaguoja į dažnai vartojamus veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, du vienas paskui kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. • Varto knygeles, skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais. • Girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad kalbos garsai žymimi raidėmis; atpažįsta savo vardo ir kitas asmeniškai aktualias raides, skaitmenis, supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę. • Atidžiai klausosi įvairaus turinio ir stiliaus tekstų literatūrine kalba, suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių; pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis. • Domisi įvairiais rašytiniais tekstais, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p>KLAUSYMAS</p>	<p>Ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiais ir kitais vaikais, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną. Ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis</p>	<p>Aktyviai įsitraukdami į kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdo trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę. Klausosi gyvai pasakojamų ir įvairių tekstų, mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų</p>

	kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tylioje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose, mokosi išklaudyti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge, plečia pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną.	norus, pasiūlymus. Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.
<i>ŽODINĖS KALBOS SUVOKIMAS</i>	Žodinės kalbos supratimą išreiškia reaguodami į suaugusiojo kalbą gestais, mimika, veiksmais ir žodžiais. Žodinės kalbos suvokimo gebėjimus ugdo dalyvaudami mokytojo, savo, draugų inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais bei kitose žaismės situacijose. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus, skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienos tvarka susijusius paaiškinimus. Plečia kalbos supratimą dalyvaudami aktyviose veiklose ir kasdienės rutinos situacijose.	Žodinės kalbos supratimą ugdo dalyvaudami veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Vaikų žaidimai, kuriuose plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda vaikams ugdytis žodinės kalbos supratimą. Visose aplinkose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu ir taip plėtoti kalbos prasmų supratimą. Pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos, perkeltinės žodžių prasmės supratimą skatina mokytojo siūlomos veiklos. Klausydami garso įrašus, tarmes, vaikai susipažįsta su kalbų pasaulio įvairove, supranta kalbą kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir kt., prasmę.
<i>NEŽODINĖS KALBOS SUVOKIMAS</i>	Vaikai stebi aplinkinių veido mimiką, gestus, kūno kalbą, pamažu įgydami vis gilėjančią nežodinės kalbos suvokimą. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus. Pradeda naudoti nežodinės kalbos priemones komunikuodami su kitais.	Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodami augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. Įsitraukia į alternatyviąją komunikaciją, kūrybiškai naudojami gestais reikšdami emocijas ir poreikius, bendradarbiaudami.
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
KALBINĖ RAIŠKA Vertybinių nuostata. Nusiteikęs kalbą ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo	<ul style="list-style-type: none"> • 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius; inicijuoja pokalbius, kreipdamasis į suaugusįjį ar vaiką, atsako į paprastus 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, žaistus žaidimus, skaitytas knygas; papasakoja 2–3 pagrindinius įvykius iš gerai žinomos istorijos, išlaikydamas jų eiliškumą; geba

<p>patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminis gebėjimas.</p> <p>Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą</p>	<p>klausimus; vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes; taisyklingai vartoja kai kurias gramatines formas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus; išskiria didžiausią įspūdį palikusius pasakojimo epizodus, labiausiai patikusius veikėjus, jų veiklas. • Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja, piešinėja, palikdamas ženklus. 	<p>atsakyti į klausimus apie jam skaitytą tekstą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje; keliais būdvardžiais apibūdina istorijų veikėjus; perpasakoja informaciją iš įvairaus žanro knygų. • Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>KALBĖJIMAS</i></p>	<p>Mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku. Domintis aplinka ir bandant įvardyti šalia esančių objektų pavadinimus, veiksmus ir būsenas, plečiamas vaikų aktyvusis žodynas. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas. Kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniiais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus.</p>	<p>Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją. Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą garsų, atpažįsta garsus žodyje. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, pradeda vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras. Kalba turtėja klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant. Vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniiais, formuluoja klausiamuosius sakinius, kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles.</p>
<p><i>BENDRAVIMAS IR KOMUNIKACIJA</i></p>	<p>Pasitelkia žodinę ir nežodinę raišką aktyviai bendraudami ir komunikuodami su suaugusiaisiais ir bendraamžiais įvairiose veiklose. Bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikų poreikį bendrauti,</p>	<p>Yra aktyvūs komunikacijos proceso dalyviai. Mokosi kelti klausimus, bando vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas. Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į dialogą, mokosi spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi priimtinių</p>

	išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.	bendravimo taisyklių. Bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų. Santūresni, mažai kalbantys, nuošaliau linkę laikytis vaikai, taip pat vaikai, turintys sulėtėjusios kalbos raidos požymių, yra palaikomi mokytojo, skatinant juos bendrauti įvairiais žaismingais būdais, bendravimo procesą papildant alternatyviosios komunikacijos priemonėmis.
<i>RAŠY TINĖ RAIŠKA</i>	Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešančiuosius, bandydami imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.	Įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti bei žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius. Rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius. Rašytinės raiškos gebėjimus ugdo siūlydami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis.
<i>RAŠY TINĖS IR VAIZDINĖS INFORMACIJOS SUVOKIMAS</i>	Ugdo vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami suaugusiojo siūlomose veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją.	Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Įsitraukia į veiklas, susijusias su simboliu ir rašytine raiška, kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius. Vartydami knygeles, žaisdami kortelių žaidimus, plečia vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimą. Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką.

KŪRYBINGAS VAIKAS – sugebantis kelti naujas idėjas, lanksčiai, nestereotipiškai savarankiškai mąstyti, greitai orientuotis sudėtingoje situacijoje, lengvai ir netipiškai spręsti problemas. Tai vaikas gebantis tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones, kurti vaizduojant, muzikuojant, vaidinant, šokant, žaidžiant, savitai reiškiantis savo jausmus ir išgyvenimus. Kūrybingu vaiku padeda tapti šios pasiekimų sritys: *meninė raiška, gebėjimas žaisti, estetinis suvokimas ir kūrybiškumas.*

KŪRYBINGAS VAIKAS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>MENINĖ RAIŠKA Vertybinė nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. • Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. • Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. Pradeda rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. • Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais. Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. • Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų. Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys.
UGDYMOSI GAIRĖS		
<p><i>MUZIKOS RAIŠKA</i></p> <p><i>ŠOKIO RAIŠKA</i></p> <p><i>TEATRO RAIŠKA</i></p>	<p>Mėgdžiodamas aplinkos garsus, sutelkia dėmesį į aplinką, pradeda suvokti struktūrą, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu.</p> <p>Mokosi imituoti ir atskirti ritminius bei melodinius darinius, įgydami muzikos kalbos pradmenis. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas, ruošiasi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja.</p>	<p>Perpratę muzikos kalbą, susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas. Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija.</p> <p>Perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus. Šokdami tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, supranta jų kompoziciją, stebi kitus, derina</p>

		šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką. Naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. Dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose.
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>GEBĖJIMAS ŽAISTI Vertybinių nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia su suaugusiuoju ar kitu vaiku, pradeda derinti savo veiksmus su kito žaidėjo veiksmais. • Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats susikuria erdvę žaidimui. • Kartodamas veiksmus žaidžia vieną įsiminusį įvykį, jungia du tris žaidybinius veiksmus į paprastą kasdienį siužetą. • Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mokytojo paskatintas nesunkiai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, pradeda žaisti vaizduotės žaidimus vien kalbėdamasis. • Mėgsta žaisti netradicinėse erdvėse (kieme, gamtoje), išradingai jas pritaikydamas žaidimui. Tvarko žaidimo erdves prieš žaidimą ir jį baigus. • Žaisdamas su kitais lanksčiai kaitalioja vaidmenis, kontroliuoja savo ir kitų veiksmus, konstruktyviai sprendžia kylančius nesutarimus. Laikosi taisyklių dalyvaudamas kolektyviniuose sportiniuose, judriuosiuose ir didaktiniuose žaidimuose. • Drauge su kitais vaikais plėtoja tęstinius siužetinius vaidmenų žaidimus. Žaisdamas improvizuoja, kuria vis sudėtingesnius siužetus, kuriuose susipina realios patirtys su fantastiniais elementais ir personažais.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<i>ŽAIDIMO RAIŠKA</i>	Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. Spontaniški vaikų judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. Išmoksta pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams.	Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekdami

	<p>Žaidimo patirties neturintis pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams.</p> <p>Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų.</p>	<p>tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas.</p> <p>Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Jungiasi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus kurdami ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, lengvai įtraukia kitus grupės vaikus.</p>
<p><i>ŽAIDIMAS – KAIP SIMBOLINIŲ TAISYKLIŲ TYRINĖJIMAS, KŪRIMAS IR LAIKYMASIS</i></p>	<p>Žaidimus su taisyklėmis ima žaisti padedami labiau įgudusių vaikų arba suaugusiųjų. Pradėdami nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų.</p>	<p>Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti. Patinka kurti savo žaidimus ir juos žaisti su grupės draugais ir mokytojais. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>ESTETINIS SUVOKIMAS Vertybinių nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminis gebėjimas. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų sąskambį, stebėdamas savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. • Skirtingai reaguoja į estetinio patyrimo kontrastus (gražu – bjauru; šviesu – tamsu; tylu – garsu). • Turi savo nuomonę (patinka, nepatinka) apie savo ir kitų kūrybą bei aplinką. Džiaugiasi, rodo, ką nors sako kitiems apie savo kūrybą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstruoja savitą estetinį skonį. Pasako, kas patiko – nepatiko, gerai – blogai, gražu – bjauru. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. • Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, žaismingai stulbinti. • Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, patirtus meno kūrinius susieja su savo asmenine raiška. • Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimą, šokių, jų siužetus, veikėjus, nuotaiką; gamtoje ir žmogaus sukurtoje aplinkoje kilusius vaizdinius.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>VIZUALAUS PASAULIO TYRINĖJIMAS</i></p>	<p>Spontaniškai tyrinėja vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi</p>	<p>Spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą.</p>

	<p>pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Pradedą suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Tobulėjant motorikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.</p>	<p>Išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>KŪRYBIŠKUMAS Vertybinių nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Esminis gebėjimas. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teikia pirmenybę tam tikrai kūrybinei veiklai, ilgiau įsitraukdamas į tai, ką mėgsta. • Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. • Perkuria patikusius garsus, judesius, veiksmus, vaizdus, atrasdamas naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. • Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis. Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. • Numato, kaip ir kokiomis priemonėmis sieks kūrybinio rezultato, padedamas sprendžia kūrybinius iššūkius, pagal savo įsivaizdavimą siekia pabaigti kūrybinį darbą, paskatintas jį tobulina. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>GRAFINĖ IR SPALVINĖ RAIŠKA</i></p>	<p>Piešdamas ir kurdamas su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Spalvinė, grafinė ir erdvinė vizualinė raiška ikimokykliniame ugdyme yra integrali.</p>	<p>Piešdami ir kurdami su įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoja savo grafinę ir spalvinę raišką. Tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinėi ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detaliam išbaigti savo kūrybinius darbus.</p>
<p><i>ERDVINĖ RAIŠKA</i></p>	<p>Žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes. Erdvinė</p>	<p>Modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis. Bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinis objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų:</p>

	raiška lavėja spontaniškai žaidžiant su erdvinei vizualinei raiškai skirtomis priemonėmis ir medžiagomis.	kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų, naudodami 3D pieštukus ir kt.
<i>VIZUALINĖS RAIŠKOS PRIEMONIŲ IR KURIAMŲ VAIZDŲ TYRINĖJIMAS</i>	Tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Pradedama suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.	Kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką.

SĖKMINGAI BESIMOKANTIS VAIKAS – tai vaikas, kuris aktyviai dalyvauja ugdymo procese, smalsiai tyrinėja pasaulį ir ugdo pagrindinius socialinius, emocinius bei pažintinius įgūdžius. Sėkmingai besimokančiu vaiku padeda tapti šios pasiekimų sritys: *tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokyti*.

SĖKMINGAI BESIMOKANTIS		
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>TYRINĖJIMAS</p> <p>Vertybinių nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Išbando naujus tyrinėjimo būdus; tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja, klausosi; tyrinėja savo kūną ir jo galimybes, skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. Smalsauja, stebisi; atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis; stebi ir bando aiškintis, kas tai yra, kaip tai veikia, vyksta. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga, formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiu, mimika, garsais ir intonacija; tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. Pamėgdžiodamas suaugusįjį ilgesnį laiką ištraukia į tyrinėjimo veiklas; džiaugiasi tyrinėjimo atradimu, rezultatai rodo kitiems. 	<ul style="list-style-type: none"> Stebėdamas, eksperimentuodamas išsiaiškina objektų požymius, medžiagų savybes, aiškinasi objektų sandarą, išbandydamas atranda objektų paskirtį, ieško panašumų ar skirtumų tarp objektų ir reiškinių, išvelgia ryšį tarp objekto sandaros ir paskirties. Paašškina, kad tyrinėjant su daiktais, medžiagomis, augalais, gyvūnais reikia elgtis atsargiai; kalbėdamas apie tyrinėjimą remiasi jo rezultatais; apibūdina tyrinėjamų objektų požymius, panašumus ir skirtumus. Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja, kaip auga augalai ir gyvūnai, kaip auga ir keičiasi jis pats; kaip žmonės gyvena seniau ir kaip gyvena dabar; kaip jie gyvena kitose šalyse, kuo jie panašūs ir kuo skiriasi. Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius,

		<p>savybes; objektus ir reiškinius tikslingai grupuoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<i>PANAŠUMŲ IR SKIRTUMŲ TYRINĖJIMAS</i>	<p>Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu)</p>	<p>Piešdami save ir kitus, matuodamiesi, lygindami akių, plaukų spalvą, kalbėdamiesi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaisdami ar kurdami bendrus darbus, švęsdami šventes, socialiniuose tinkluose komunikodami su kitų tautybių bendraamžiais, tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų.</p>
<i>ŽMONIŲ BENDRUOMENIŲ TYRINĖJIMAS</i>	<p>Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant nuotraukas.</p>	<p>Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės.</p>
<i>NETIKĖTI ATRADIMAI</i>	<p>Mokytojo padedami susipažįsta su medžiagomis.</p>	<p>Atranda fizikinius reiškinius: jėgas, energiją, paprastuosius mechanizmus, magnetizmą, tyrinėja tamprumo reiškinį, vandenį ir jo būvį, gamtos objektų šešėlius</p>
<i>JUDESIO TYRINĖJIMAS</i>	<p>Juda natūraliai, džiaugsmingai, judesys yra spontaniškas, neturintis struktūros. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį.</p>	<p>Tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. • Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir natūraliai priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra nusiteikęs jas savarankiškai ar drauge su kitais įveikti. • Susidūręs su nauja problema, taiko turimas žinias ir patirtį, pradeda problemą vertinti iš skirtingų perspektyvų. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių

<p>su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taisyso, tobulina sprendimą. 	<p>galimų, tariasi su kitais, siūlo ir priima pagalbą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>VEIKSMŲ SEKOS IR PROBLEMŲ SPRENDIMAS</i></p>	<p>Pradedama nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Spėja, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrina vandenį perpildami iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas.</p>	<p>Ieško daiktų panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Diskutuoja apie gyvūnų naudą. Svarsto ir aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai. Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį problemas sprenddami. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį.</p>
Pasiekimų sritis	Amžius (≤ 3 m.)	Amžius (4-6 m.)
<p>MOKĖJIMAS MOKYTIS Vertybė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminiai gebėjimai. Geba mokyti ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Trumpam įsitraukia į sudominusią ar savo sumanytą veiklą. • Pasirenka mėgstamą žaislą, meno kūrinį, stengiasi atlikti patinkančią pasirinktą veiklą. • Atidžiai stebi, bando, aiškinasi, klausinėja, kaip kažkas veikia, vyksta. • Džiaugiasi tuo, ką atliko ir ko išmoko veikdamas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įsitraukia į naują, iššūkio reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti, ko išmolti. • Numato veiksmų ir priemonių planą tikslui pasiekti. Priimdamas sprendimus ieško informacijos ir ją tikslingai atsirenka. • Stebi savo veiklos procesą, jį koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir kylančias idėjas, kol pasiekia tikslą. • Noriai dalinasi patirtimi apie veiklos procesą ir rezultata, pasako, ko ir kaip mokėsi, kas pavyko (nepavyko), ką dar norėtų išbandyti, ko išmolti.
UGDYMOŠI GAIRĖS		
<p><i>APLINKOS DAIKTŲ, JŲ SAVYBIŲ IR</i></p>	<p>Daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami</p>	<p>Matydami, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, ir</p>

<i>PASKIRČIŲ ATRADIMAS</i>	rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties ir buvimo vietos arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	stebėdami, kaip tie įrankiai veikia, patys juos išbando. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdomosi nuostatą tausoti daiktus. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus. Per įvairias praktines veiklas susipažįsta su nurodymo, komandos sąvoka.
--------------------------------	--	---

V SKYRIUS VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĖSTINUMAS

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymosi procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas bei gebėjimai. Ugdymosi pasiekimų visuma laiduoja visų vaiko potencialių galių ūgtį. Vaikų ugdymosi rezultatus nusako visų 18 pasiekimų sričių dėmenys.

Ikimokykliniame ugdyme vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami du kartus per mokslo metus (spalio ir gegužės mėn.) pagal „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą“ (2024) (<https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>). Vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės:

- geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį;
- kryptingai planuoti ir veiksmingai įgyvendinti lankstų bendrą vaikų grupės ugdymo(si) procesą, skatinantį kiekvieno vaiko ugdymosi pažangą;
- nuosekliai vertinti mokytojo ir kitų ugdytojų sąveikų su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai;
- kryptingai tobulinti įstaigos Programą, remiantis mokyklos vaikų pažangos stebėseną;
- derinti vaiko, tėvų (globėjų), mokytojų, švietimo pagalbos specialistų lūkesčius dėl vaiko tolesnio ugdymo(si), siekiant visų ugdymo(si) proceso dalyvių kryptingo įsitraukimo į ugdymo(si) procesą.

Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, apraše, skaitmeninėje laikmenoje. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius. Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymosi pažangai. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus. Mokytojai nuolatos teikia vaiko tėvams motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamą veiklos procesą ir rezultatus, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir

rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga numatytais laiko tarpais ir pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais). Vaikų ugdymosi pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.
